

Становище

от проф. д.ю.н. Атанас СЕМОВ, Носител на Катедра „Жан Моне” на ЕС,
член на научно жури, назначено със Заповед № 2488/21.10.2020 г.
на Заместник-ректора по научно-изследователската дейност на УНСС
в процедура за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
в научна област: 3. СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И ПРАВНИ НАУКИ,
професионално направление: 3.6 ПРАВО,
научна специалност: Изобретателско, авторско и патентно право

Докторант: **Христина Радкова Георгиева**

с дисертационен труд на тема:

*„ПРАВНА ЗАКРИЛА НА ЕЛЕКТРОННИТЕ/ВИДЕО ИГРИ
КАТО ОБЕКТИ НА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ*

Научен ръководител: доц. д-р Божана НЕДЕЛЧЕВА

I. Формални изисквания.

1. По отношение на процедурата.

Процедурата е обявена съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника по прилагането му и Правилника за учебната дейност на УНСС. В рамките на законовия срок са представени изискуемите документи и дисертационният труд.

В съответствие с чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България и чл. 27 от Правилника за прилагането му, е представен дисертационен труд, който съдържа *научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и показва, че кандидатът притежава *задълбочени теоретични знания* по съответната специалност *и способности за самостоятелни научни изследвания*. Съгласно чл. 27 (2) от Правилника дисертационният труд е бъде представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на първичното звено, в което докторантката е осъществила изследването.

2. По отношение на кандидата.

Кандидатът Христина Радкова Георгиева **отговаря на всички изисквания на закона.** Магистър по право от УНСС (от 2008 г.). Зачислена е като редовен докторант към катедра „Частноправни науки” в Юридическия факултет на УНСС на 28 март 2016 г. Обучението в редовна докторантура е удължено с една година, а впоследствие редовната докторантура, субсидирана от държавата, е трансформирана в задочна докторантура, субсидирана от държавата за срок от още 1 година. Докторантката е отчислена с право на защита с решение от 1 октомври 2020 г.

Има впечатляващ комплект специализации в престижни учебни и научни звена, сред които университетите на Харвард, Залцбург, Любляна, Мюнхен, Световната организация по интелектуална собственост и УНСС.

Изпълнила е индивидуалния си учебен план за докторантското обучение. Участвала е в над 15 международни и национални научни конференции и обучителни форуми. Представила е 14 публикации по темата на дисертационния труд, от които 5 на английски език.

*Въз основа на изложеното приемам, че кандидатът Христина Радкова Георгиева **отговаря на формалните изисквания на ЗРАСПБ и правилниците по прилагането му.***

II. Относно биографичния профил на кандидата.

Докторантът Христина Георгиева е родена на 27 ноември 1985 г. След дипломирането си като магистър по право в УНСС осъществява впечатляваща поредица от специализации, завършили с престижни дипломи, сред които по: Software Licensing от Световната организация за интелектуална собственост (WIPO); Trademarks, Industrial Designs and Geographical Indications (Version 2) от Световната организация за интелектуална собственост (WIPO); Авторско право, CopyrightX 2017, от Университета Харвард, САЩ (с пълна стипендия);

Осъществила е и голям брой свързани с научноизследователската дейност активности, сред които хоноруван асистент по интелектуална собственост и по търговско право и основи на правото на английски език в УНСС и лектор в лятното училище по Европейско частно право на ЮФ на Университета на Залцбург в сътрудничество с Академията за европейско

частно право. Работила е като юрисконсулт в стопански организации и адвокатски кантори, от 2015 г. е вписан адвокат.

Участвала е в значим международен проект на УНСС.

Има награди като „Най-добър адвокат на Постоянния арбитражен съд”, Университет в Любляна и „Най-добър делегат” на Комисията по правата на човека на Организацията за развитие на лидери, Загреб.

Владее на високо равнище английски език и има няколко публикации на този език, ползва френски и испански език.

Въз основа на изложеното смятам, че кандидатът има подготовка и качества и осъществява дейности, позволяващи му да участва успешно в процедура за придобиване на ОНС „доктор”.

III. Относно научните трудове на кандидата.

Кандидатът е представил:

- а. Общ списък на публикациите (19 единици);
- б. Дисертационен труд;
- в. 14 публикации по темата на дисертацията.

1. Относно представените публикации

Смятам, че за участие в процедура за придобиване на ОНС „доктор” в правната наука, която е доктринална и теоретико-приложна наука, респ. предполагаща именно научна продукция, представянето на широк списък публикации прави впечатление.

В приложените списъци не е посочен обемът на отделните публикации, но запознаването с повечето от тях позволява да се установи, че те са както задълбочени, така и в повечето случаи цялостни и качествени изследвания. Подходът на автора неизменно е систематичен, задълбочен и отговорен. Разработени са относително неизследвани, но с несъмнена доктринална, практическа и житейска важност проблеми, при това с подход на практик, способен да предложи научен синтез. Петте публикации на английски език показват много добро боравене със специфична и обща правна терминология и много добро познаване на изследваната проблематика. Особено внимание заслужава публикацията от 2016 г. „Video Games – Objects of Intellectual Property Law. Comparative Law Analysis” (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3122263).

Може да се изрази съжаление, че изследовател с очевидна отдаденост на анализа, не е проявил смелост за още повече публикации по отделните подпроблеми, изследвани в дисертационния труд. Публикуването на повече елементи от комплекса на един по-цялостен труд позволява както на аудиторията да се запознае с резултатите от научните изследвания на анализатора, така и да му предложи (при цялата условност на нашата академична реактивност...) полезна оценъчна обратна връзка – а на автора да придобие не само опит, но и по-вярна представа за критериите за научно качество...

Макар основната тежест в подобна процедура да се отрежда на докторския труд, приемам, че представените публикации позволяват да се положителна предварителна констатация за полезен принос принос в научното изследване на материята, предмет на анализ.

2. Относно представения дисертационен труд „Правна закрила на електронните/видео игри като обект на интелектуална собственост”.

2.1. Общи характеристики.

Представеният труд е в обем от 270 стандартни страници (убедено смятам обобщения научен апарат за важна неделима част от един научен труд), който намирам за добър. Очевидно е, че авторът не е търсил самоцелно постигане на обем чрез излишни с оглед качествено научно изследване въведения, препратки или излишна дребнавост в изложението.

Научният труд се основава на над 500 бележки, отразяващи научния апарат. В библиографията към труда са посочени над 100 източника (повечето от които – на чужди езици), вкл. голям обем международни и съюзни правни актове, юриспруденция на Съда на ЕС и Европейския съд по правата на човека, национално законодателство. Не мога обаче за пореден път в рецензия или становище да не споделя категоричното изискване библиографията на един научен труд да бъде отчетливо разделена на „цитирани” и „използвани” източници, което и в този случай не е направено и сякаш вече е подценено, ако не и пренебрегнато изискване...

Уводът позволява да се открие авторската теза, изложението разгръща и аргументира тази теза, а заключението я потвърждава по синтезиран начин.

2.2. Относно структурата на труда

Дисертационният труд е структуриран в увод, шест глави, заключение и библиография. Намирам тази структура за адекватна на предмета на изследването, но смятам, че подобен задълбочен анализ е позволявал – ако не изисквал – доктриналното обособяване на две части.

Може да се установи високата конкретика и яснота на увода, позволяващ ясно да се установи както предметът на изследването, така и проблемите, които остават извън неговия обхват, използваната методология (относително добре аргументирана) и кратък компаративен прочит на юриспруденцията относно видео игрите.

Шестте основни единици (глави) са балансирани като структура и обем.

Първата глава...

Може да се установи, че най-отчетливи приноси елементи съдържа... заключението, в което се систематизират изводите и се правят ясно формулирани предложения *de lege ferenda*.

Трудът не е публикуван, което намирам за слабост и препоръчвам енергично – предвид актуалността и проблемността на темата и качеството на изследването – да бъде публикуван.

2.3. Относно темата.

Приемам, че темата е високо актуална и практически значима.

Приемам направената от докторанта в неговия автореферат констатация, че трудът изследва авторскоправната закрила на видео игрите като нетрадиционен обект на авторското право.

Актуалността на изследваната тема е предопределена от назрялата и вече обсъждана необходимост от секторна правна уредба – както в Международното, така и в Съюзното право – на отношенията в гейм индустрията, чиито икономически измерения и бурно разрастване в последното десетилетие са несъмнен факт.

Темата е неизследвана в българската правна литература.

Въз основа на изложеното приемам, че темата на труда е дисертабилна.

2.4. Относно същественото съдържание на дисертационния труд и приносните елементи.

Изследването „Правна закрила на електронните/видео игри като обект на интелектуална собственост” е оригинално изследване и може да се приеме за първото цялостно изследване в България на проблемите на правната закрила на видео игрите като нетрадиционно произведение обект на авторско право.

Научната задача, произтичаща от темата на труда, е изпълнена с познание, вещина и отговорно. Изложението покрива повечето основни проблеми.

Правят впечатление ясният и прецизен стил, изказът е добър, макар на моменти с уклон към ненужна фактология с техническо съдържание (макар и разбираемо с оглед предмета на изследване). Терминологията е добра, тезите (в повечето случаи) са формулирани ясно, аргументирани и с някои изключения – завършени, изложението е цялостно, пълно и много добро. Това са съществени достойнства.

Трудът очевидно разкрива много добра теоретична подготовка и значими практически умения на автора. Очевидно много добре познаващ проблематиката, той дава на научното изследване изключително полезна пряка връзка с практиката, което, дължни сме да признаем, е рядкост!

Научноизследователската задача е изпълнена.

Това е труд на познавач, на подготвен изследовател – показва ясно задълбочено познание на проблематиката на авторското право и в частност изследвания проблем за защитата на авторското право над видеоигрите и предлага в достъпен, но академичен вид систематизиран анализ на историята, философията и основните правни актове.

В качествен сравнителноправен анализ са изведени ясни и аргументирани предложения *de lege ferenda* за преодоляване на отсъствието на писана правна уредба, които съответстват напълно на предмета и целите на изследването и би било добре да бъдат взети предвид в работата на националния нормотворец.

На основата на съществуващите в чуждестранната правна доктрина подходи е извършен цялостен и задълбочен анализ на правната същност на видео игрите и приложимия спрямо тях режим на авторскоправна закрила. Направен е опит за изграждане на цялостна самостоятелна теория в материята, основана на достижения на други автори, допълнени с полемичен прочит и самостоятелно и нови елементи. Научните построения са оригинални и не следват пряко от съществуващите в чуждестранната правна литература разбирания.

Положителна характеристика (и наложителна, но изпълнена съвестно задача) на труда е позоваването на решения от съдебната практика на Съда на ЕС, на Върховния съд на САЩ, на италиански, френски и други национални съдилища. Това прави изследването значимо, актуално, навременно и полезно.

Авторът показва добра способност да формулира и обосновава собствени научни тези, като тезата относно неприложимостта на института на съавторството спрямо видео игрите; тезата, че не следва да се поставя знак за равенство между видео игрите и компютърните програми, съответно аудиовизуалните произведения; тезата за отнасянето на видео игрите *de lege lata* към категорията „и други подобни произведения, които включват две или повече произведения или материали“ по смисъла на чл. 3, ал. 2, т. 3 ЗАПСП; теорията за квалифицирането на видео игрите като „четвърта група сборни произведения“, близки по характер на колективните произведения, и други.

Обосновано и компетентно се изследват онези съставни компоненти на видео игрите, които се ползват с авторскоправна закрила, и тези, по отношение на които не е така ясна приложимата авторскоправната закрила.

Новост в правната литература представлява и анализът в съпоставката на видео игрите и сходните им произведения като: сборните произведения по чл. 10 и 11 от ЗАПСП, компютърните програми и аудиовизуалните произведения.

Важно теоритично и практическо значение има изясняването на съдържанието на авторското право над видео игра като сбор от конкретни неимуществените и имуществените правомощия на автора, респективно носителя на авторско право.

Дисертацията допринася и за теоритичното изясняване на въпроси, свързани с приложимостта по отношение на видео игрите на сродните на авторското право права и други права на индустриална собственост, като: права върху търговски марки, промишлени дизайни, патенти, полезни модели, топологията на интегралните схеми и други, чрез които е възможно да се постигне още по-широк обхват на правна закрила.

Приносен характер от практическото значение има задълбоченият и подробен анализ на видовете договори за създаване и използване на видео игри. Предложените от докторанта стандартни клаузи, адаптирани юридически и терминологично към действащото у нас законодателство, биха могли да намерят директна приложимост в практиката.

Може да се приеме, че за мащабите на българската правна литература научна новост представлява самата концепция на изследването и анализа в неговата цялост. Трудът включва в синтезиран вид значителна по обем информация, която позволява постигането на верен анализ и цялостно представяне на проблематиката, поради което направените изводи и обобщения имат безспорно звучене.

В отделни случаи могат да се установят припряност на анализа, липса на търпение за навлизане в дълбочина на проблема, изкушение към бързо стигане до изводи и известна небрежност към допълнителна ценна аргументация на отделни съществени тези или изводи. Цитиранията понякога също показват небрежност или прибързаност.

Несъмнено приносен е критичният анализ на българската правна система, изведен в компаративен метод по отношение на чужди правни системи. Като принос следва също да се отбележи обзорният характер на глава VI от изследването, съдържаща преглед и критичен анализ на относима съдебна практика на българските граждански, административни и наказателни съдилища по въпросите на правната защита на видео игрите и/или на техни съставни елементи по съдебен ред.

Без да се превръща в самостоятелен проблем на изследването, за първи път у нас аргументирано е засегнат и детайлно е анализиран въпросът за данъчните и други финансови стимули за подпомагане и развитие на индустрията с видео игри в България.

Като обобщение мога да приема, че представеният труд – с посочените нефундаментални слабости – представлява цялостен и качествен монографичен хабилитационен труд с доктринална и практическа полезност. Той отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България и чл. 27 от Правилника за прилагането му, като съдържа научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и да показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания.

V. Заключение.

Предвид изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България и чл. 27 от Правилника за прилагането му приемам за установено, че докторантът Христина Радкова Георгиева отговаря на условията за придобиване на ОНС „доктор“.

Въз основа на изложеното изразявам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА на кандидатурата на Христина Радкова Георгиева и ще ГЛАСУВАМ ЗА решение на научното жури да предложи на Факултетния съвет присъждането на образователна и научна степен „доктор“.

София, 18 ноември 2020 г.

**Проф. д.ю.н. Атанас СЕМОВ,
Носител на Катедра „Жан Моне“ на ЕС**